

**Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για τα τμήματα διετούς προετοιμασίας)**

ΟΝΟΜΑ: _____ Βαθμός %
ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 22 / 10 / 2022 ΤΜΗΜΑ: _____ ☺ %

Διδαγμένο κείμενο

50 μονάδες

Αριστοτέλους, Πολιτικά Θ 2, 1-4.

Ἔστι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἀριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρησιμὰ πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττὰ (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινὰς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ἔστι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

A1. Λαμβάνοντας υπόψιν το παράθεμα: «*Οὐ γὰρ ταῦτά... ἦθος*» να αναφέρετε τις αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τους στόχους της εκπαίδευσης. (8 μον.)

A2. Πῶς ὀρίζεται το «*βάνουσον ἔργον*» σύμφωνα με το κείμενο; (2 μον.) **Μονάδες 10**

B1. «*ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν ... κριτὰς τινὰς*»: Με βάσει το δοθέν απόσπασμα να επισημάνετε:

α. Σε τι αναφέρεται με τη φράση «*ἐμποδῶν παιδείας*» ο Αριστοτέλης;

β. Ποιους τύπους παιδείας διακρίνει στην εποχή του; **Μονάδες 10**

B2. Ποιο θα πρέπει να είναι το **περιεχόμενο** της εκπαίδευσης των νέων σύμφωνα με τον **Αριστοτέλη**; Να συσχετίσετε τις απόψεις του ως προς τους **στόχους** του εκπαιδευτικού συστήματος με ὅσα υποστηρίζει ο **Ισοκράτης** στο ακόλουθο μεταφρασμένο απόσπασμα.

«Πρέπει δε εκείνοι που πολιτεύονται με ὀρθό τρόπο να μη γεμίσουν τις στοές με γραπτούς νόμους ἀλλὰ να ἔχουν το δίκαιο στις ψυχές τους· διότι οι πόλεις διοικούνται καλὰ ὀχι με ψηφίσματα ἀλλὰ με τα ἔθιμα, και ὀσοι πολίτες ἔχουν ἀνατραφεῖ κακῶς θα τολμήσουν να παραβαίνουν και τους καταγεγραμμένους με ακρίβεια νόμους, ὀσοι διαπαιδαγωγῆθηκαν σωστά θα υπακούσουν και στους ἀπλῶς κείμενους. Με το να σκέπτονται αὐτά (οι πρόγονοί μας) δεν σκέφτονταν πῶς θα τιμωρήσουν εκείνους που θα ἔπεφταν σε σφάλματα, ἀλλὰ πῶς θα κάμουν τους πολίτες να μην κάνουν κάτι ἄξιο τιμωρίας»

Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγητικός, 16, 40-43. (Μετὰφραση: Στ. Τζουμελέας)

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη *Σωστό*, αν είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν είναι λανθασμένη:

- Ο Αριστοτέλης διέκρινε την ψυχή αρχικά σε δύο μέρη: το *ἐπιθυμητικόν* και το *λογιστικόν*.
- Ο Αριστοτέλης δεν βρήκε τον Πλάτωνα όταν έφτασε στην Ακαδημία για να σπουδάσει, καθώς απουσίαζε στο δεύτερο ταξίδι του στη Σικελία.
- Στο Α' βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* δίνεται ο ορισμός της ευδαιμονίας.
- Ο Εύδοξος από την Κνίδα ήταν μαθηματικός, φιλόσοφος και γεωγράφος.
- Ο Αριστοτέλης πιστεύει πως την ευδαιμονία τους οι άνθρωποι μόνο με την κατάκτηση της αυτογνωσίας μπορούν τελικά να την εξασφαλίσουν.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο κείμενο μία (1) λέξη ετυμολογικά συγγενή για καθμία από τις παρακάτω λέξεις: *πρόσθεση, λαθραίος, βωμός, αρμονία, εκδήλωση, ένταση, επιληψία, διένεξη, προαιρετικός, σχέση*.
Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

50 μονάδες

Αδίδακτο κείμενο · Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, 3. 1. 33-36 & 38

Μετά τη δολοπλοκία του Τισσαφέρνη που οδήγησε στη σύλληψη και θανάτωση των στρατηγών τους, οι Έλληνες στρατιώτες στην Ασία είχαν περιέλθει σε απελπιστική κατάσταση. Τότε ξεχώρισε ως μοναδική ηγετική φυσιογνωμία ο Ξενοφώντας. Στο παρόν απόσπασμα ο τελευταίος καλείται από τον Ιερώνυμο να πάρει το λόγο και να ανακοινώσει τις προτάσεις του στους αρχηγούς του ελληνικού στρατεύματος.

[33] Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων* ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. [34] Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλείος πρεσβύτατος ὦν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

[35] Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δηλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. [36] Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρὸν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὀρῶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμείσθαι. (...) [38] Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθεῖτε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν.

– τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων: ο ελεύθερος χώρος μπροστά από τις σκηνές του στρατοπέδου.

Γ1. Να **μεταφράσετε** το απόσπασμα του κειμένου: «Ἐπει δὲ πάντες συνῆλθον, ... ὡς, ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν.» (από τις §§ 33-35) Μονάδες 20

Γ2. Να αναφέρετε για ποιους **λόγους**, κατά τα λεγόμενα του Ξενοφώντα, οφείλουν οι Έλληνες στρατηγοί και λοχαγοί να δείξουν γενναιότητα στη δύσκολη αυτή στιγμή. Θα αναπτύξετε την απάντησή σας λαμβάνοντας υπόψη και τις **παροτρύνσεις** του ομιλητή προς τους στρατιωτικούς, στο απόσπασμα: «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ... παντάπασι» (§§ 35-38) Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους **τύπους** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

- (τό) **δήλον, ἀθύμους**: την ονομαστική ενικού του θηλυκού γένους των επιθέτων, στο θετικό βαθμό.
- **νύκτες, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, οἱ στρατιῶται**: την κλητική του ενικού αριθμού.
- **βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης**: τη γενική και τη δοτική του ενικού αριθμού. Μονάδες 10

Γ4.α. Να αναγνωρίσετε την συντακτική λειτουργία των **απαρεμφάτων** του παρακάτω αποσπάσματος:

- «[38] καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασι.»

Γ4.β. Να αναγνωρίσετε το **υποκείμενο** των ρηματικών τύπων που έχουν **υπογραμμισθεί** στο παρακάτω απόσπασμα:

- «Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὀρώσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν.»

Γ4.γ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους ὅρους που έχουν **υπογραμμισθεί** στο κείμενο αυτενέργειας:

- ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν, τάδε, παρασκευαζόμενοι, ὑμῖν.

Γ4.δ. Ποια σημασία έχει το ρήμα που έχει **υπογραμμισθεί**, σε δυο μάλιστα περιπτώσεις, στο παρακάτω απόσπασμα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

- Ἡμῖν δὲ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι (γένωνται) ἐφ' ἡμῖν.

Μονάδες 10

